

НЬУКУОЛУНУНАН, САМААН САЙЫН КЭЛБИТИНЭН!

2016 – Россияға Кишинэу сыла

КИИНЭ БЭТЭРЭЭННЭРИН ЧИЭСТЭЭТИЛЭР

Россияда бийик Кино сүла
билдирилмигиз. Тухтинсирини
кордору олохто ичинде, искусство бу
кордиз дону түмэр, сомолдуур, кордир
тардар күүнүн буолбута. Россияда
революционнай хамсааны илтибиг
сажаланы В.И. Ленин: "Из всех искусств
для нас важнейшим является кино,"
диги үрдүк сыанабыл бирбигиз.

Бямдын 18 күнүгээр улуустаншы
„Арчы“ дэглэгчээр Чурагтайсанын хэлээр
орьсшаар уулзсанын үеэр бэлэрснийн
чиглэлийн гальмалын. Түмүүнү салгайыг
Н. М. Заболотная дон-сэргэ олоор кинд

суолтаһын болонтоһуга. Кинээ көрдөрүүтэ түрүтүмүһүгэ 121 сыйа буолбут. Ити устата көрдөрөр аппаратура уларыһан, көрдөрөр ситимдэр кэмтээн, хаачыстыбалара түпсүн калыһтар. Биллгини кинотеатрдар үлөһүннүтөр. Сахалар аһал үөрөхтөх режиссердунан, кинигэни бэйэлэри устар буолуулар, араас куюкурстарга кыһыйылаарынан таһыстылаар.

Чурагны улууһугар кинээ сайдыылыгар бүтүн олохторун алабыт дьоммутун ахтан сыһан аһар тобустоох. Ол курдук 12 аңгар сый устата бухгалтериянан, 7 аңгар сый кинээсь дэриэктэринен, барыта 20 сый элээтэ

суох үлэһэбиг И.Д. Егоровы, САССР
культуураһын үтүөлээх үлэһитин А.А.
Сивцева, үтэ чиһиперин устата үтө
үлэһитин холобур буолбуг Н.П.
Кондратьева, олорун 35 сылын олорчутун
киһээр анаабыт В.И. Яковлева, Утэ Кыһыл
Знамята уордыһаах А.Д.
Константинованы, олорун 32 сылын
культуурага уонна киниһэр анаабыт В.Д.
Макаровы, 23 сыл устата улусуһугар
киһи сайдыһытар үтүлүччулаахтык
үлэһэбиг А.Д. Карпузовы, 22 ыһаһаах
И.К. Бурцеваны о. д. д.

Бу альйых хонуктаалыта, 85 саалын туолбут улуус дыкшаларыттан биир баста-
кы минимеханик Е.Е. Дычковская апынан
кээн туттабыт.

Бу дьоро күн эр сылларга улуска ийигэ сайдыытыгар үлэлибэтиг бэлэрээннөр ыһырыллан кэллилэр.

Платон Васильевич Коркин кызын
1970-2004 сс. үлөтүбүт. Саха сирин
кызын бэлэрген, РФ кымеамографиятын
Бочуотпах үлөмүз, РФ Суруналыыстары
сойууун чилээг.

Иван Иванович Еремеев, СС
 културатын туйгунд, киниз 1974-2004 сс
 үлгүзбиз.

Анисья Софроновна Захарова 1974-2004
сс. уталебита.

Василий Дмитриевич Монастырев
книжник 1973-2004 гг. улалзобитэ, СӨ
книжника ботатээнэ.

Ирина Николаевна Монастырева 1972-1999 гг. учительница, СӨ кининур ботурона.
Прасковья Ивановна Алексеева 1979-2004 гг. учительница.

Ботсрондари чистезилинго улуустары културу управленийын салгааччыга Д.Д. Понов, Чурагны нахилыгын бахылыгын социальный болтуруостарга солбуйааччы П.Е. Гуляев, улуустарга кырлаагастар эбин-этэрин председателю М.Н. Матеева, кюнось дирексийэтин дирекэтринон утатэбит А.М. Слепцов кыгылыны ылылар. Кинигор эврод тэлэттир, кинэ туһунан үтүө ойдуулэрин адынылар, наараадалары туттардылар.

П.В. Коркин, И.И. Еремеев үзгэцэбигт кэмэригтэн ахыларын мустубут дьон улаханнык сэһэрэн, болдойон олорон иһитигэр. Г.И. Яковлева алтыс ырыатын ылаата. Сидна бэтэрээннэрэ В.В. Кузьмин, Б.Д. Васильев, бэтэрээн эр дьоннор ыттам ырыларын бэлэхтээбитэр. Викторина ончолондон, кыайылыахтар биригистэрэ сүүйдүр.

Өрүү бусогарым курдук, ыалшынтары
арылаах атаадылчан, кылылар
кымылчан күндүзтөтүр. Скор-тун
былбылчан, отумпаң, сылтааран ыра
стаагыр, арчылагыр. Арчы диеги
салыааччылар Н.М. Заболотская
маанык үгү дьахалы тэрийбитигэр,
тэрэһин кытыылаахтара маастарын бил-
лэрлэтэр.

Александр СЛЕПЦОВ

Саха сиригэр көнүл түстүү сайдыбыта 60 сылыгар

ТУСТУУНУ ӨРӨ ТУТАН...

2016 оны бийр уртыг хүлээн - Саха сүрэгэр конул тустуу сайдылгыта 60 сылын бэлгэтээлиин буолар. Ити күм иһинэр тустуу эйгэстнэр элбэх уларыйылы тахаста. Бэлдэгэр, Олимпийскэйи ооннуулартан туората сатыыр дыйымылар тахса сырыгтылар. Ити уларыйымылар анардыс тустууга эрр булбасыа, тас эйгээр кытта дыйылар. Тустуу кили аймах олохун сайдылгыт кытта тэһнэ хардылылар.

Үрдүк кылаастаах тустуугу илгэн таһаарарга элбэк орутук үлэ ыһтыллыахтаада биллэр. Тустуу ыһтылар, тустууктар эриллэр саалалара аһыгы ирдэбилгэ эппиэттэххэктэр, ону тэнэ ас-үөл, медицинакый, научнай хөлүрүөл саамай үрдүк курдуску туура ирдэтир. Тустуу тас эйгэсэ сабыдыала улахана, дйринг политикалаада, бүтүүн норуот, этнос кюн тустуута бучарыаан, кыйымыттан-хотторууттан нөһүлөһөнө ойбо-санаата тулуктуукаан, тустуу джөн кюн эйгэ бучарын нөһүлүр.

Түстүү государство ыңгар политикаһын сарыыто бусбута ыраатта. Түстүү федерацияһын өрөспүүбүлүөбиг үрдүкү сайаалалара бөйөтөрүнөн сайаалалара түстүү өрөспүүбүлүкэ спонсорданаһар ыһар орууа улааһынтын көрдөрөр. Үрдүк ситиһиһиммит

тустууктар өрөстүүбүлүү үрүмү
набараадаларына
сыналаналара да ону тустуулар
Болгариядан дойду. Олимпиде
кыйыылаахтарыгар
Социалистической Уло Героюн
аатын ингэрэлтэ, уруйдан
айгалган чыстүүлэр. Атын да
дойдуларга улуу тустууктарын ула-
чанын сыналгылары.
Дыбрыастарга, уулуссаларга,
оскулаларга, аарыма
харэбдиларга, көгөр аалларга
чулуу тустууктар ааттарын
ингэрэлтэ. Көгөр көлүнөзү
анан күйө усталлара, киниге
с у р у й а л л а р а
Паамтыныктыгар ааттарын
кыйын көмүс буукубанан суруйал-
ды.

Москва куораттан ыраах сытар Саха сиринэр олорор аһыйах ахсааннаах саха норуоттар тустуу тутунан да сыаналанмат улахан сабыдылланмалга, 1976 с. Мокшаныга Ытыктыбыт XXI-с Олимпиадаскай оонньууларга 10 ыйааһынан үлүтэр Саха сирин ыччаттара ытыктыбытара. Киинтэр улуу Сэбиэскэй Сойбуу хамандыылар биһр кыһыл, иккэ үрүт көмүс мэтээли аҕадыбытара. Дээ, оһно аан дойдун таһымытара Саха сирэ дин дойдун баарын, оһно тустуу күүсэ сайдыбытын

бикиггара. Соһуус угултук тренерлэргэ С.А.Преображенский, А.С.Карапетян, А.З.Азоев, В.М.Балавадзе, Б.М.Рыбалко, П.Ф.Мигушак, А.М.Дивини, Ю.А.Шахмуратов, М.Г.Менделашвили, И.С.Ярыгин, Г.А.Буракос Саха сириг кытта ыһса сиһистээк үлүгэр сарууламмыт. Ити көмүргэ Саха сиригэр Д.П.Коркин курадук чулуу личность өрө күүрээһинэ түспүтэ. Улун сыһарта сыралыһан үлүгөн, чулуу тустууктары иһтэн таһааран, Саха сириг ан дойду таһымалар таһаарбыта. Дойду чулуу тренердэрин кытта биһир кэрдиксээ турбута, Саха сириг тустуутун өйөөн, соһуус улуу тустууктара А.Иванишкый, А.Медведь, Г.Стрехов, И.Ярыгин, Ю.Шахмуратов Саха сиригэр Чурапчыга көтөн, элбэк көмөнү онорон барбылара. Д.П.Коркинны бырыһын эрдэттэн ыраады өтө көрөн, иһтөн-сэрдэһэн тэрийбитэ. Чулуу тустууктары иһтэн таһаарбытын иһин киниэхэ ССРС, РСФСР, Саха АССР үгүлтүк тренерин айттара иһтэриллибитэ, Октябрьский Революция уонна «Бочуот Знаг» уордьаннарыннан нүгүрдэһэлэммитэ. В.И.Ленин төрөөбүт 100 сылын Чурапчы спорттуйан оҥоһута өҥө

ийвэлгээр, спорты сүлжээнийг
ийн ССКП-ийн, Саха АССР
Министрлэрийн Сэбиетийн
ПССУОС, ЫБСЛКС-ийн
Клбын Знамталарын, Саха АССР
Үрдүк Сэбиетийн Президиумун,
Бүтүн Союустангай НХСБ,
ЫБСЛКС КК Бонутунай
грамоталарын нагараалдар
чэскэ тиксбитэ. Нуучча улуу
тустууга, тренерэ, ССРС үтүөлөх
маастара, Европа, аан дойдун,
Олимпиада кыйылаахтара,
союус араалыйатын, тэбиди-
нэлэтин спортыйагы програм-
тын мылаанчыга Александр
Владимирович Иванишский этэн
турарлаас «Биһикэ, союуска, 10
тренертэн саатар биһир
Д.П. Коркин курдук
хааныстыбалардаа буоллар,
биһиги омустартан тустууга быд-
ырааппыт буюу эбитэ. —

Ити кэмгэрэ бу оскуолаттан 4 ССРС үтүөлүк маастара, 12 норуоттар икки ардыларынаагы кылаастаах, 150 ССРС спордун маастардара нигилдэн тахсыбыттара, 17 ССРС, РСФСР, САССР үтүөлүк тренерэ байра. Мааны таһыяан Россия, ССРС Европа, аан дойдун Олимпиада чемпионнара бээр бусулбуттара. Бу бергыга сүмкөн үлүстүн тахсыбыта Саха сирийн саламатта, дуоно-сөгө

тэ, учууталлара, интээччилэр
сыраллах үлэтэрин түмүгэ этэ.
Манна тренерлор үлэтэрэ улахан
оруоллаада саарбахтаммат. Бу
оскулаттан 40 сыл анараа өттүгэр
тустуу нөөгүө үрдүк ситиһини тэк
үлэтэрэ сыналланан, биир кйһи
РСФСР физкультуураа үтүөлүк
үлэһигэ, 8 учуутал САССР
үтүөлүк учуутала, 1 кйһи САССР
норуот хайайлыстыбыгылар, 2 кйһи
САССР культуураа, 2 учуутал
САССР физкультуураа үтүөлүк
үлэһигэ, 11 тренер САССР
үтүөлүк тренера, 1 учуутал ССРС,
54 учуутал РСФСР үөрэйимиз
туйгуна ааты ыбыгыртал. 9 учуу-
тал ССРС уордуннарарын уонна
мэгээстэригин наҕараадалааммыта,
ДП. Коркин тустуу эйэлэтигэр
үөрэйэ, үлэни биір сиппимэ тутан
үлэтигэр, биір саналахтарын
түмө тардан, киңистөр көмөсөрүтүн
ситиспит ситиһини билигин да
билигини сагалтан сага
кыйаһылларга, ситиһиилэргэ
кыныгылыгылар.

Ити саяларга Саха сирин хас биирдэи улуустун айыы биччэ кэли тулгар, батыһар ливдэрдэре, динностар бээр бусбулуттара. Кинистэр албан ааттара оҕо интимиетэр, ээр күүлээнэ сайдыһтыгар улухан сабыдальлаах бусбулут.

СКАПРИН

Таагта улууһун бочуотнаах
гражданина, кыгул тустуута
ССРС спордун маастара.

Поліклініка

СУБУРУУСКАЙ ААТА ӨЛБӨӨДҮЙБЭТ

туторатар сыяккан исторический чеченлерге, докумунтарга оюкурбут суруйбулар нандар. Историңа сылган уларый-быт юмюгюр, исторический личностарга сылган эмю уларый. Ол гыан баран очюлтооу юм тынын ейдюц, оню сютюк сыякыбл барилт етсютк.

Биир сивук кийини Николэй Дмитриевич Сибурзунай бугар. Кини тула араас кэлген, сүрөх-салык таргаммын малдары сук. Бу кини тулунан кюсинир булганса, кини тыа сиринэр төрөөбүтү-үөсүбүтү, эрд алаа алаң, очмотоку аларды ийбэ илтигиз, кэли кириги агулган оро саага аапыла. Кини бастагы учуутала - СА Нонтородоку үөрөтүт политесьальнай Иван Цыченко. Салгы үөрээс тардыһаң, куоракка Верхоний-присокской окулала үөрөтү сүдүбүтү. Ал сыттан алынган-тангыһан ыарыргутан сайбыттыһа сүрүбүтү бээр.

Ини көнннгизге дридуллар тахсыбыга. Оңо эрденитизе сыпын-хотуу усалдылута буслар революционнай хамсааһаны теһе ю-аҕа баарын кутуна, билсэро.

Ааспыт үйө санагытар кини аймах историктыгар сүксүннөөк уларыһыы улуу Октябрьскай революция буолан, олох сана формация, субъектэй буолас ахсыоммута. Урут Иркутскай күбүрүмүэ иһинэн киирэр Саха сирэ, М.К. Аммосов П.А. Ойуунускай уод.а. саха чулуу дьонул турордуулан, Автономнай Ороскубулуну бустан, гос-дарственнай буолас институттарын тэриммитэ. Революция булаарын аһыгар мустубут, сана булаас туһутар сав-саах тутан охсуспут дьон орлутар билиги биэр дойдутаахпыт Н.Д. Кривошапкин-Субуруускай баара. Кини "Дьон баай дьаһанпы дьоннэ арассыа сукутаах, үлөһүг кини бааталга сыдыһа сукутаах, арыаах ахсааннаах норуот аһыл норуоттары кыта тэһиэ сайыллаах, үөрөсө сырыааа тардыһыһын көм да, туск да мотойгоо сукутаах." - дьон революция ыһарыһарын ис сүрэгинэн ыһыммыта, ол туһутар охсуспута, үлэһэбитэ. Кини бэйөгө сүрүһэрһэ, 1917 сылаахтан норуот көнүлүн туһутар охсуһуутун савданыһыта. Ол курдук Мырыһапкин таһан революция туһунан истэтэ; Чурапчыга киирэн, Соколовскайынан таһыһаахтэргэн бобискомон дьону ыһаран, муус устар 17 күнүгэр норуот муһаһын тэрийэн, Куттал сүк буолуутун юмитэтэһин тэрийбиттэро. Маһна кини чөлөһүнэн таһыһыһыта. Маһы таһыһан Саһалар рабочай сойуустарын тэрийсөн баайдыры утары үлэһи ыһыһытара, Чурапчыга, Сүлжэһыта таһара дьыһэрин, отуур хотуһаһытар, бүрүк ыһар сирдэрин обхестю туһутар ыһара уурааһабытара. Иһингэн ыһа, Улуу Ойуунускай сүрүһүтүн курдук кини бааталга сирбүт, хаһалааа ыһарыһыт, хараһаа муһмүт үлөһүн-хыһаһыһыт кыһас тэһи билиһаһар, көнүлү туһутар, хаһалаһы, бааталы аһыһар, эргэ сүрү хыһы аһар улуу баатал, модун сүлүһүтэ... буолбута. Превращенкай сэрин сыһарыһтар күүһи аһа хотуһан-соһурууһан Бостуруускай, Таһаа, Аһаа улуустарынан уода, сирдэринэн аһаһаһыта. Уот Субуруускай бэйөгөн биэр савданыһтарын түмөн кыһыл дьыһаһа тэрийбитэ, уоттаах сэринтэргэ быһаһны кыһыһыта, бэйөһүбү ситиһэн 1927 сылааһаа биирүгү сүлүбута.

Григорьевский сэрэн юмнигтан элбэг ажлу тугуулаа киши эмэл илнийн күеэлтэ сэлдэбэлтэ. Сүбүрүедай ревкомовец, кыһыл хамандьыр, чекист, оройсуннаагы Ситэрингоок Комитетт председател, САССР КСК

[illegible]

1934 онд, мусу устар 13 үнүгүр "Кылым" ханывоа Н.Д. Субуруусай Саха АССР Дорубуйа Харьстабылгар Народный комиссарынын аноммалтын тулунан илтиннэрий, юви калгас биографията уонна снимога бэсэттэммитэ. Кинэ, бу нэрэм үлэтэ улаан тохуулашын бигэр буолан уонна бэйэтэ ханыык да илгэ суоһунан, акаастанан сагабылтын очотосу Обком бюоролун чилеэннэро ылымма-таастара.

Партия салмаата НД Субурускай сана дусунуска аныкта, байбэтин үтэлгөн, эримсектик ылысыбыа, Кыгас да юмун үтүрүтү, соолмунуфин хаанысыбыа.

Норугу Дорубуйатын харыстабылын болгуруоһа. Сэбиэттэр маннайты сыэтэригэр 1923 сыллааха көрүлүбүтүн юннүтэ, 11 сыл устата ханна да бонумнаахтык дүүстэммэтэ. Бөдөн итэстэр, токуулар баалара, элтир ситинер кыйын сайлыбаахара, дьон дорубуйатын чычыйы, ыарыттан сэрэтин дыһаллар ыһылыбытара, эмчиг кэдирэ тийбүг элнэра. Сэбиэттэр Саха сиринэҕи 8-с сыэтэригэр болгуруоһу көрөргө быһаарыта. Давлатчылыктын ИД. Сүбүтүсүгү аныматта.

Кийн өрсэлүүлэлтээр дорнодуй харьцангуйн тур-
гун кырдыктаахыг Сэбиэтэр сьезлэригэр өсөө
толортуг кэрлэсөөг кыһамыта.

Дакылактан Саха сиринээҕи партиялестиятын көрүүтүгэр биһирбинтэро. Коллехия 1934 сыл ахсынньы 27 күнүгээҕи уураабынан Антияпартиянай холууларар тезилин отторбутун, ону көннөрөртөн акаастанаммытын уоску буруйун билимнээтэрин иһин кыпачах быһыттар итинэн нунан сылга эппиэттээх салгыар үлөгө көннөрөрүн билиһутта (ССКП обкомун партияхына ср 160, онд.л. 2, л. 172).

Сана билаас уларыйылыгыгар, дыон-норут көнүлүн туугар сан-садах тутан окусунут дыон ортугтар билиги биир дойдусаахыт НД Субурускай-Кривошапкин билгини күүмөс дыонун септөөхтүк сыналаныастаах, араас сурах-садык көр быраһыллыктаах Кини, кыршык, өстөөктөрүтэр хабыр сылыннанха эйлөсөт майышпазын билер. Ол сыдан сыктарбыт да түгүттөрүк 1922 с. апырык айын 13 күнүтэр беэс коммунистуонна таризаны кытта САССР Губревсомун председателиэр ПА.Ойуускайга сайбылынына сурдуй туралар: "Урунори утары амиястыа сыла, окулуу салты барыхтаах",— диге. Мань партия динивтын токурулу дыон Уобаластаагы партия бюорога быһарбытын кэнне, НД Субурускай болотун алдаһын өйдөө, сайбылыныатын тотору ыбыта. Уонна кинини эрээн ити сыл аттаһылыгыгар ОГПУ Чураһчы улукун боломуочайынан ашабытара. Кини боростуй дыону суута-суосуна сух дьаһайыч, суутата дыон этитире ороо суогу СР Кини госудрественной архыбаны испаравляла да биргэтэр (архыап ыспаравлялар №331 от 17.05.99, №819 от 12.11.65). Былаас кини үтүөлөрүн аахсыбаа, репрессиялыбыта.

НД
М

НД Сүбүрүсөй 1938 с. толунуу I күндүз хайытлы-
быга. Кийи дивангазр бу курдук сүйлүт: "Того хайытлы-
быгын сөкс билеэтин, дивангазрбин, алгача булугу дива-
на. Ол эрээр, БСК (б) П. Сов. Прителствоза эрэнбиз,
кырдык кырдыга хайаан да отуу диван... Агыз сүлүгсөбит
уеина тигилбиз Советский рашекман органызр эрэнбиз".
(ССКПобкомун партияна, ср. 166 сгд. д. 1, л. 27).

Сымайнган буруйдашын ууршынган бүтэс сып хайльыга

аларын баран, 1943 сыйл тогсуннуу 6 кунутар босхолонон тахсыбта. Сава АССР Үрлүкү суута Субурускайы алуутун кунне 1956 сыйл тогсуннуу 14 кунутары уурзачынан реабилитациялалыбта.

Никлай Дмитриевич Субурусай Саха сирин эконо-
мой быһаас кыйылыгар, автономнай өрөспүүбүлүн
бөгөрөөнүтүгэр кыйылтааба, Уруң баандарын
үлүсүтүүгэ, социалистическай экономика уонна култура
сигэлэ сайдыытыгар үлүс-өлөтө үлүс.

ИД Сүбүрүскэй сиринэ, хос сиринэрэ элэтин үтүө аатын умнубатар. Сүбүрүскэй бэйэтин кэлүстүн ордулар чааһы чааһыкэй кини буолан, кини уосарыа уусурун литературага үйүгүгү үтүө өйдөбүннүк буолан үйүтүлүлүгү. Ол курдук саха Островскайынан аһарыт Эрэнник Эрэнтин "Маарысчаан ыччаттара" диэн айымньылар бэрт чааһыкэйдык Кэпэ Манасовчун, Саха нэһилэй сурыйаччыта Болот Боотур "Улуктуу" романыгар Ньургун уосарыһыан, Борис Лукин Сүбүрүскэй уосарыһын бэйэтин айымньылар эмэ үйүтүлүгү.

Бийнги оюулаагүй НД Субурускай аатын сүтэр. Бу бийтэ эмээ туспа историялах оюула Субурускай аатын кытта мыйгай аһыппыаһыттан ыһа ыһса сибээстээк. Ол күрдүк СР үтүһээк учуутала Н.С. Соловьев аһыппыгар сүрүйбүтүнэн, 1931 сыл ыһаах, сайын НД Субурускай кыһына дойдугар учууталыһа дьин элпит эбит. Очмотогу Чурапчы улуунун үөһэтин салаатын сибидиһээтэ, кэтин саха биһирбиллээтэ драматура Н.С. Ефремов Соловьеву Болонто нөһүлүгэр НД Субурускай аатыннан иһаһыт оюула учууталыһан аһаһарыт туһунан 1931 сыл, аһыһах ыйын 20 күнүгэр 79№-тээк биһирээк таһаарыт эбит.

Олон мяа Албан аятаах бигр дордулаахпыт аапын үрдүкүк тутан, киникэ тэннхөн оскула үлэин-хамсыы, үөтүнэ оспор. Улуустары ис дьаага ошела Субурускай аапын үйүннэр сыйлаах кини аапынн стипендияны олохтообута үлө үлээк кубулуйда.

Н.Д. Субурууская төрөөбүтэ 100 сылыгар правительственный торйор
комиссия председатели К.К. Корниан, А.М. Слеников, Т.Л. Тарасов
бенек үмүрдэп

Үгү Сүбүрүүскай аата Саха Өрөспүүбүлүкэтин историктары дьонун мээстэни ыһаа, кыһарыт кыһаа сөптөөхтүк сыаналаныа, кини бойсбуй суолун, бар дьонун туһутар, өрөспүүбүлүкө туһутар үгэстэбит үлөтэ өссө кэчтэник сырдатыһыа дьон билиги биир дьайулаахтара эрэнибит. Билилги турутунаң, П.Ефимов, С.Осоемов Сүбүрүүскай төрөөбүтэ 100 сылыгар онгоһуллубут конференция маһарыйаатларынан "Сага Дьомун олох" дьон Н.Н.Игнатьев хомуйбут кыраһый кинигэлэро кун сарын көрбүтүтэ.

Бийиги биш дойдулаахыт, Чураттытан Саха
Өрөспүүбүлүкэтин Правительствотыгар биш бастыһан
үлэсиги Уот Сүбүрүскай кырдык да уот курдук чадыһай
олохун, охсуспут охсуһуутун, өрөспүүбүлүкэтин, улуус
туһунар үлэтин-хамнаһын элэр учуонайдар, чинчийсчигиэр
үөрэтэн, кииник сырдтан үүнөр көтүөнүр тирэстэрэ
буоһиар, бу уустук булукурдах кэмгэ үтүө ханкур, дэһун
батыс буолго элэ.

Захар Егорович ЕГОРОВ,
Субуруускай ааптынан Болонно орто оскуолатын
дирексэртэ.

СУБУРУУСКАЙ ТУҢУНАН ТУГУ ӨЙДҮҮРБҮНЭН

Бийнги, "Тивтэл" сайншиж оюуоро, нэлэ бигэрэгэ
күрнэ тэйрччи баар "Аригастах" оюуорун кытта
бийнги ооньнуур элбигэ, онно бардхыг.

Улахан угуоһаах, толго көрүнтээх киһи бийигитин ыһыргатан, куех сөөк төгүрүгү олордон, бэрт элбэки кэлсиһирэ, субалыһар: “Үчүтэй дьон буга улаатыт”, — диир. Бийиги толго-толго сын кетэр элбик: “Тымсыта амсайыт”, — диир. Сороһор кулунуускары миннэрэр эгэ, очкуо бийиги үөрэрбит-көтөрбүт. Оһуо НД Субуруускайы дин бастаан көрүлүүт: Билбэт кыбиктын ытыктыыр, убаастыыр бусуун хаалбыһыт.

1934-жылдан баштап наркотикумун утупчулардын, Обком IV-е Мунналар бары, кырдыгынан көрдөрүлгөн ичин утуптун утупулугу. Кийинки: "100 обком 47 аңа өлөр, салдыктан өлү 50-60% натийи өзгө" - деп баяндалган.

“Түгүс бастаанында” деген утары ашууу барбыт кэмизер
күнн КИС Байгальовы кытта Далайын Востокка барган, Адаммы
муора кытыптылар ашкосток эбизинер ашкосторун уерептигиз.
Ол сыйдаң, ханна багдарар сөөк нурунна ылымны кийгин
быдылтын көрсөткөчк этэ. Айдын баянпастарын тулуван

болгуурдсн 1926 с. тухснлу 5 күнүтэр Бүтүн Сойуустайзы
Сигэрингээс Көмитөг прелседателгэр М.И. Калининга
сылһыблг.

Партия коммубуротун хамыйлхайтгарактыбынайдык кыттыбыта. Кичини кытта партия Саха убаагастарды коммунистти сжорилээр. Е.Г. Пестун, И.Н. Баранов, Н.Е. Винокуров хамыйлхайт чигиллоро А.С. Бубнов, Г.Г. Ягдов, Кубок ПТУ Саха сирини огуи отогар константтары кытта сибистестер этэ диир буруйдааныы Н.Д. Кривошапкин кэр иттибит.

Кэлин Чурагмыа үлэтиир кэмгэр, 1927-1928 сс. Чурагмыа 3 окуска, ол иһигэр улуус кэбинэ окускаһа тулутубута. Сана дэргэтигэр биир бусубута. “Бу үйэтин тухары чигин, суобайын кэстэтэх кэли”-диэн профессор Г.Т. Мишаров суруйан турар. Улута-хамнаһа наар дойдутун, дьонун тулутар этэ. Кыһыйа ыһаһагар “Абылайшеска” Ботого ийик кулутарын Егор Момышевска, Кестемүүн Бетонска Н.Д. Субурускай: “Дьон тутулар-сэргэтигэр оонньосон кэргэрүүн эр”, - дьобит. К. Бетонска киирэн олордо “Дьагүр, эһиһиһи, кэрлэһүүтүн ыһаһи киирэн кэрүүм”, - дьобт. Кыһаһах киирсэи быһылыада, сана бэйиһа киирсэиттэрэ.

Ат сарытамын дегенде...

Аг сүүрдүүн улсынхыг собулдуура. Бигдэр Чуралчыга аг сүүрдүүтүгэр Үонтээх Көвчөрчөр устайнын куотан, Чавалдар аттарын кышайн, хайлахлах курдук үөрүү булбутун күн саган элэг түгэн этэ. Сүүрдөчи Миша Борисов: "НД. Субуускай моонуттан кууан туран алын илэнтэн сылаан ыбыла, харарыттан уу-хар бастыла, чугастурар бустан корон турбутум," диил юкээбитэ.

Калин Тулуй. Күнөөмүз Мологов аялынын мөлүсөк
преселдетишканаммыа. Хаапылаах кыруушу аяныахый
ининин бастылар кжасоригэр таһарбыта. Дьому байтын
тула тардан, дьон айун санамын табаар. Талхан, догур дьон
бу буоллага. ИД. Субуруускый ханна баагар, ханык
баагар устубулага үрүлүк күүрүлүстүк, таһарый хаанык
үлөгөһө.

Аймажа Н. КРИВОШАПКИН,
СР норуутун хаанаастыг бийн үгүлэх үдүнтэ,
Тыраха, Болгоно гэднэлэгн Бочуотгах олжтооде,
Улс Кыһыл Знамита уурлан кавалери.

Айсен Гаврильевич БОРИСОВ,
Сыныптары 5-№-дін
баһарлыңғы час нуралыңғын
аңғарыңғын толорорун.

